

CİNSEL ŞİDDET: ATAERKİL CİNSELLİK ANLAYIŞININ BİR ÜRÜNÜ

Ezgi Sakman

esakman1986@yahoo.com

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Cinsellik, insan hayatının en temel unsurlarından biridir. Cinsellik, sadece en temel içgüdülerimizden biri olan üreme davranışını yönlendirmekle kalmaz, aynı zamanda tüm hayatımız boyunca sosyal etkileşimlerimizde de önemli bir rol oynar. Cinselliğin biyolojik olarak belirlenen bir içgüdü mü, yoksa sosyal olarak yapılandırılan bir olgu mu olduğu uzun süredir tartışma konusudur. Freud'un erken dönem yazıları cinselliği biyolojiden kaynaklanan, doğal, içte var olan bir dürtü olarak değerlendirir; diğer yandan Sembolik Etkileşimciler (social interactionist) ve Sosyal İnşacılar (social constructionist) bu görüşe katılmazlar ve cinselliği sosyal olarak yaratılan bir toplumsal kurum olarak görürler (Walby, 1990).

Cinsel davranışın temeli ne olursa olsun, onu gölgeleyen temel bir olgu vardır: Cinsellik üzerinden erkeğin kadın üzerinde kontrol ve hakimiyet kurması. Bu güç gösterisi, en çok cinselliğe dair hakim eril anlayışların, kadınların popüler kültür araçları (örn., pornografi) ile metalaştırılmasından, cinsel şiddete (örn., cinsel istismar, seks işçiliğine zorlamak, cinsel taciz, kadın sünneti, tecavüz, cinsel cinayet) kadar değişen cinsel davranışlarla erkeklerin kadınlar üzerinde kontrol ve hakimiyet kurmalarına yol açtığı, izin verdiği ve hatta bazen bunu desteklediği ataerkil toplumlarda görülür (Walby, 1990). Bu yazının amacı, ataerkil toplumlarda yerleşmiş cinsellik anlayışlarının kadına yönelik cinsel şiddeti nasıl körüklediğini açıklamaktır. Öncelikle, bu baskın ataerkil anlayışlar açıklanacak, daha sonra bunlarla cinsel şiddet arasındaki ilişki tartışılacaktır.

Ataerkil Toplumlarda Cinselliğe Dair Hakim Anlayışlar

Ataerkillik, erkeklerin kadınları yöneten ve baskılayan temel otorite figürü olarak görüldüğü sosyal sistemlere verilen isimdir. Bu sistemin hakim olduğu toplumdaki cinsellik anlayışları da kaçınılmaz olarak erkekleri merkeze alan, kayıran ve güçlendiren; kadınları ise görmezden gelen, aşağılayan ve baskılayan bir erkek hakim bakış açısını yansıtır. Ataerkil cinselliğin yaygın anlayışı, erkek cinselliğini baskın, kadın cinselliğini ise itaatkar olarak görür. Kadın ve erkek cinselliğine dair bu ataerkil görüşler, erkekleri doğal ve güçlü cinsel ihtiyaçlara sahip, herhangi bir cinsel davetin peşinde koşmaya ve bunu sömürmeye istekli olarak betimler; kadınlar ise daha az cinsel isteğe sahip, cinsel olarak uyarılması ve tatmin edilmesi daha zor olarak resmedilir (Byers, 1996). Cinsellik, erkekler için daha önemli, merkezi, hatta vazgeçilmez olarak algılanırken, kadın için o kadar da hayati ve gerekli olarak görülmez (Gross, 1978). Bu dengesiz anlayış, çoğu zaman cinselliğin biyoloji tarafından belirlendiği ve biyolojinin cinsellik üzerindeki etkilerinin erkekler için kadınlara göre daha kuvvetli olduğu varsayımına dayanır (Gross, 1978). Erkeklerin daha yüksek libidoya sahip olduğu ve cinsel isteklerinin daha sıkça tatmin edilmesine ihtiyaç duydukları düşünülür. Diğer yandan, ataerkil görüş, kadınların anatomileri ve fizyolojileri gereği pasifliğe daha uygun olduğunu iddia eder (Sichtermann, 1994). Kadın vücudunu sadece üremeye yarayan, cinsel hazza ihtiyaç duymayan bir hazne olarak gören 19. yüzyıl tıbbi bakış açısı da, erkek vücudunu ve cinselliğinin kadınınkine üstün olduğunu, bu yüzden de ona hakim olması gerektiğini iddia eden ataerkil ideolojiye hizmet eder (Weeks, 1994).

Ataerkil cinsellik anlayışı aynı zamanda erkek cinselliğini saldırgan ve yırtıcı olarak resmeder ve bu normal, doğal ve kabul edilebilir görülür (Cameron ve Frazer, 1994). Erkekler, cinsel aktivitenin aktif, hatta kimi zaman saldırgan başlatıcıları olarak görülürken; kadınlara bu aktivitenin savunmacı, pasif, itaatkar, hatta bazen rızası olmayan kabul edicisi rolü biçilir (Byers, 1996). Bu zihniyet erkeklerin, kadınların ihtiyaç ve isteklerini göz önüne almadan, onlara sınırsız cinsel erişim hakkına sahip oldukları algısına yol açar (Cameron ve Frazer, 1994). Diğer yandan, kadınlar, erkeklerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamaya her zaman hazır olan, erkeklere cinsel olarak hizmet vermeye "borçlu", bu sözde doğal ve yadsınamaz görevlerini reddetme veya erteleme hakkına sahip olmayan hizmetkarlar olarak görülür.

Aynı zamanda, ataerkil cinsellik anlayışında cinsel deneyim kadının değerini düşüren, ama erkeğin statüsünü artıran bir olgu olarak görülür. Cinsellik erkekler için erkeksilik, güç, kontrol, hakimiyet ve canlılık gibi alkışlanan özelliklerle ilişkilendirilirken; kadınlar için hafifmeşreplik, duygusal dengesizlik ve ahlaksızlık gibi istenmeyen özelliklerle anılır (Byers, 1996). Ataerkil anlayış, erkekliği erkek cinselliğiyle eş tutar ve erkekleri "erkekliklerini" kantlamaları ve gerçek bir erkek olarak kabul edilmele-

ri için toplumun beklediği cinsel başarıları elde etmeye, cinselliklerini devamlı ifade ve ifa etmeye zorlar (Gross, 1978). Erkekler erken yaşlarda ve çok sayıda cinsel partner edinmeye teşvik edilir, cinsel zaferlerinin sayısı ile değerlendirilir, evlilik öncesi ve dışı cinsel ilişkiye girmelerine göz yumulur. Diğer yandan kadın cinselliği, evlilik öncesi ve dışı cinsel ilişkiyi yasaklayan, bekaret ve saflığı öven, seks işçiliğini aşağılayan toplumsal kurallar ve zorunlu bekaret kontrolü, taşlanma ve kadın sünneti gibi uygulamalarla sürekli olarak inkar edilir ve cezalandırılır. Burada bu ataerkil anlayışların dini kurallarla da beslendiğini iddia etmek mümkündür.

Ataerkil Cinsellik Anlayışı ile Cinsel Şiddet Arasındaki İlişki

Yukarıda bahsedilen, erkeklere hakim rolü veren ve istediği zaman cinsel tatmin talep etmenin erkeğin doğal hakkı olduğunu iddia eden ataerkil cinsellik anlayışı, erkeğe cinselliğin "borçlu" olunduğu ve erkeğin istediği zaman bu borcun ifasını talep etmeye yetkili olduğu şeklinde yaygın bir varsayıma yol açmaktadır. Bu toplumca onaylanan cinsel aktivite "hakkı", erkeklerin kendi istedikleri zaman, çoğunlukla kadınların ihtiyaç ve isteklerini dikkate almadan, kadınlardan cinsel erişim "talep" etmelerine neden olur. Eğer bu sözde haklı talep karşılanmazsa, erkeksi zorlama, hafif ikna çabalarından yaralayıcı şiddet eylemlerine kadar uzanan bir yelpazede kendini gösterir. Bu yüzden feminist yazarlar, erkeklerin kadınlara sürekli cinsel erişim hakkı olduğu, hatta bu hakkı ararken onlara hükmedebileceği yönündeki ataerkil cinsellik anlayışının cinsel taciz veya tecavüz gibi cinsel şiddet eylemlerine sebep olduğunu iddia ederler (Scully, 1993).

Byers (1996), toplumsal tutumlar ve geleneksel cinsiyet rolleri gibi sosyalleşme süreci ile öğrenilen "Geleneksel Cinsel Senaryo" nun cinsel zorlamaya sebep olduğunu, bunu desteklediğini ve hoş gördüğünü iddia eder. Yazarın görüşüne göre, ataerkil cinsellik anlayışı, toplumun kadınları cinselliğe o kadar da istekli olmayan ve cinsel olarak müsait olduğunda değersizleşen bireyler olarak algılamasına sebep olduğu için, toplumsal kurallar kadınlara cinsel aktivitelerini kısıtlamalarını ve en azından başlarda erkeklerin cinsel davetlerine karşı çıkmalarını emreder. Diğer yandan, erkeklerin erkekliklerini sözde hakları olan cinselliği ifa ederek kanıtlamaları beklediği için, onların kadınların bu ayak diremeleriyle mücadele etmelerine izin verilir, hatta bu desteklenir (Byers, 1996). Böylece, ataerkil düzen erkeğin kadını cinsel aktivitede bulunması için zorlamak için, ikna denemelerinden şiddet eylemlerine kadar uzanan bir yelpazede, güç kullanmasını meşrulaştırır. Ayrıca, cinselliğe dair bu anlayışların erkeklerin kadınlar "hayır" dediğinde ne beklentileri gerektiği konusunda bir çelişkiye düşmelerine sebep olduğu iddia edilir: kadının cinsel aktivite için çok istekli görünmemesi gerektiğini öğütleyen ataerkil anlayış, kadınların "hayır" dediğinde aslında "evet", ya da en azından "belki" demek istediği yaygın varsayıma yol açmaktadır (Byers, 1996). Bu yüzden erkekler zorlamaya devam etmeye izinleri olduğunu, hatta bunu yapmalarının beklediğini düşünürler; bu kafa karışıklığı kadınların, cinsel tatmine her zaman hakkı olan erkeklerin malı olduğu eril düşüncesiyle birleştiğinde, bazı erkekler "hakları olanı" güç kullanarak almayı meşrulaştırırlar ve cinsel şiddet kaçınılmaz olarak gerçekleşir (Gross, 1978). Ayrıca, kadınların cinsel fantezilerinin tecavüz edilmeyi de içerdiği ve tecavüz fikrinin kadınları da erkekler kadar tahrik ettiği şeklindeki şovenist fikirleri

(Sichtermann, 1994) ve tecavüz kurbanlarının aslında bundan zevk aldığı (Gross, 1978) yönündeki iddiaları içeren yaygın tecavüz mitleri de cinsel şiddetin meşrulaştırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Erkeklerin üzerindeki erkekliklerini cinsel performans ile kanıtlama yönündeki ataerkil baskının da cinsel şiddet ve tecavüzü körüklediği iddia edilir (Gross, 1978). Bu performans baskısı kimi zaman ters teper ve erkeklerde rızası olan bir partnerle normal cinsel ilişkiye girmelerini engelleyen cinsel işlev bozukluklarına yol açar. Bu hüsrana kimi zaman şiddete yol açabilir. Bu olgu, bazı tecavüzcülerin suçları ile ilgili ifadelerinde gözlemlenebilmektedir; tecavüzün onlara partnerlerini tatmin etme ve bu yüzden cinsel performans bakımından değerlendirilme kaygısı olmadan rahatça cinsel zevk alma imkanı verdiğini ifade etmektedirler (Scully, 1993). Bazı erkekler için tecavüz, cinsellikle ilgili performans kaygısı taşımadıkları için erkeklikleri konusunda kendilerini güvende hissetmenin tek yoludur.

Erkekliği, erkek gücünün ve hakimiyetinin kadınlar üzerinde "haklı" olarak kurulması ile eşit gören ataerkil görüşün de cinsel şiddetin bir başka sebebi olduğu iddia edilir. Ataerkil görüş cinselliği hem zevk hem de güç kaynağı olarak gördüğü için, cinsel aktivitenin kadın kurbanların korkutularak ve aşağılanarak zorla gerçekleştirilmesi erkekler tarafından kadınlar üzerinde kontrol ve hakimiyet kurmak için bilinçli olarak uygulanır (Cameron ve Frazer, 1994). Bu yüzden, pek çok yazar tecavüzün cinsellikten daha çok şiddet ve güç gösterisi ile ilgili olduğunu iddia eder (Sichtermann, 1994). Soykırım faaliyetleri, savaş tecavüzü bu motivasyonun örneklerindedir. Cinsel şiddetin varlığı ve bundan kaynaklanan korku, sadece erkek hakimiyetini kurmanın değil, aynı zamanda ataerkil güç ve kontrolün de uygulanmasının bir yoludur. Şiddet eylemleri ve bu eylemlerin toplum tarafından yeterince cezalandırılmaması, bütün kadınların tecavüz korkusu ile sindirilmesi ve ataerkil düzenin kurallarına uymaya zorlanması amacına hizmet eder. Ataerkil sistem, cinsel şiddeti, kendi koyduğu kurallara uyulmamasının cezalandırılmasının bir yolu olarak kullanır; eğer kadınlar ataerkil düzenin onlara izin verdiği şekilde davranmaz, giyinmez, konuşmaz, sosyalleşmezse tecavüz ile cezalandırılmayı hak etmiş sayılırlar (Cameron ve Frazer, 1994).

Ataerkil anlayışlar cinsel şiddeti aynı zamanda onu meşrulaştırarak devam ettirir. Baskın ataerkil cinsellik anlayışları cinsel taleplerin erkekler için doğal ve haklı olduğunu iddia ettiği için, kadınlara da kendilerini düzgünce saklamaları ve bu "doğal" erkek cinsel taleplerinden korumala-

rı emredilir; eğer bunu yapmazlarsa, vücutlarının erkekler tarafından işgal edilmesi meşru ve haklı görülür (Cameron ve Frazer, 1994). Örneğin, tecavüz, failleri tarafından kadının "müsait" olarak görüldüğü ama cinsel aktiviteye razı gelmediği bazı durumlarda meşrulaştırılır (örn., randevu tecavüzü) (Scully, 1993). Bu tarz şiddet, genellikle kadın kurbanı kural çiğneyen davranışları yüzünden cezalandırılmayı hak eden, "gösterip de vermeyen" olarak karakterize ederek meşrulaştırılır (Gross, 1978).

Özet olarak, cinsellik sosyal etkileşimlerimizde temel bir rol oynar ve diğer tüm toplumsal kurumlar gibi o da ataerkillik tarafından empoze edilen güç ve hakimiyet ilişkilerinden kesinlikle muaf değildir. Cinsellikle ilgili baskın ataerkil anlayışlar erkek cinselliğini hakim, vahşi, doyurulmaz ve haklı; kadın cinselliğini ise itaatkar, pasif ve uyumlu resmederek kadına yönelik cinsel şiddeti körükler. Bu anlayışlar, kaçınılmaz olarak kadın cinselliğinin tarihsel olarak erkek gücünün bir işlevi olarak gelişmesine ve erkeklerin istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tanımlanmasına sebep olur (Weeks, 1994). Cinsel şiddet eylemleri sadece erkek güç ve hakimiyetinin uygulanması ve yerleştirilmesinin değil; aynı zamanda kendi koyduğu kurallara uyulmamasının kadın vücudunun işgali ile cezalandırılmasını meşru gören ataerkil toplumsal düzenin sağlamaştırılmasının da bir yolu olarak kullanılmaktadır. Bu yüzden, cinsel şiddet baskın ataerkil anlayışın ve onun erkek egemen sosyal düzeninin bir ürünü olarak kavramsallaştırılmalı ve onunla bu anlayış çerçevesinde mücadele edilmelidir.

Kaynaklar

- Byers, E. S. (1996). How well does the traditional sexual script explain sexual coercion? Review of a program of research. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 8, 7-25.
- Cameron, D. E. ve Frazer E. (1994). Masculinity, violence, and sexual murder. *Polity reader in gender studies* içinde (267-272). Cambridge: Polity Press.
- Gross, A. E. (1978). The male role and heterosexual behavior. *Journal of Social Issues*, 34, 87-107.
- Scully, D. (1993). Understanding sexual violence. S. Jackson, (Ed.), *Women's studies: Essential readings* içinde (234-236). New York: New York University Press.
- Sichtermann, B. (1994). Rape and sexuality. *Polity reader in gender studies* içinde (273-280). Cambridge: Polity Press.
- Walby, S. (1990). Sexuality. *Theorizing patriarchy* içinde (108-127). Oxford: Blackwell.
- Weeks, J. (1994). The body and sexuality. *Polity reader in gender studies* içinde (235-240). Cambridge: Polity Press.